

KÖZLEMÉNYEK

PAUL HEIDER

AZ NDK ÉS FEGYVERES ERŐI KATONAI HAGYOMÁNYAI

A Német Demokratikus Köztársaság 1949. október 7-i megalakulása alapvető fordulatot jelentett a német nép és Európa történetében. A munkásosztály, szövetségben a dolgozó paraszttal, az értelmiséggel és más dolgozókkal, kezébe vette a politikai hatalmat, s ezzel végrehajtotta a szocialista forradalomba való átmenetet, és megteremtette a szocializmus alapjai lerakásának feltételeit.

Ez a fejlődés törvényszerű eredménye a német nép haladó erői, különösen a forradalmi pártja által vezetett munkásosztály évszázados harcának. Az első munkás-paraszt hatalom német földön való létrehozása teljes összhangban volt a világ társadalmi haladásának törvényszerűségeivel. Az NDK létrejötte és fejlődése annak a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetet jelentő történelmi korszaknak a része, amelyet a Nagy Októberi Szocialista Forradalom vezetett be.

Azzal a győzelemmel, amelyet a Szovjetunió népei arattak a Nagy Honvédő Háborúban a világimperializmus legagresszívabb erői fölött, s amely a német népet is felszabadította a fasizmus alól, a forradalmi világfolyamat új szakaszba lépett: a szocialista világrendszer kialakulásának és fejlődésének szakaszába. A Németország keleti felében az egyesült munkásosztály vezetésével megkezdett és végrehajtott forradalmi változások lényegüket tekintve összhangban voltak az európai népi demokratikus államok fejlődésével.

Ezeket a legfontosabb nemzeti és nemzetközi folyamatokat rögzíti bevezetőjében a Német Demokratikus Köztársaság alkotmánya: „A Német Demokratikus Köztársaság népe — folytatva a német munkásosztály forradalmi hagyományait és támaszkodva a fasizmus alóli felszabadulásra — korunk történelmi fejlődés-folyamataival összhangban megvalósította szociális-gazdasági, állami és nemzeti önrendelkezési jogát, és építi a fejlett szocialista társadalmat.”¹

Mivel a Német Demokratikus Köztársaság megvalósítja a nép haladó erőinek emberhez méltó és szociálisan igazságos rendért folytatott évszázados áldozatos törekvéseit, elidegeníthetetlen igényt támaszthat a német történelem egész progresszív örökségére és minden haladó hagyományára. Miközben a Német Demokratikus Köztársaság szakított a német kizsákmányoló osztályok reakciós hagyományaival, s a béke megtartását és megszilárdítását állami politikává nyilvánította, egyúttal megteremtette a Szovjetunióhoz, Lengyelországhoz, Csehszlovákiához, a többi szocialista országhoz és valamennyi békeszerető nép-

¹ Verfassung der Deutschen Demokratischen Republik. (A Német Demokratikus Köztársaság alkotmánya.) Berlin, 1975. 5. o.

hez fűződő alapvetően új kapcsolatok feltételeit. Ebből látható, hogy az NDK munkás-paraszt hatalma nemcsak nemzeti hagyományai, hanem egyúttal más országok progresszív erői és különösen a nemzetközi munkásosztály történelmi küzdelme iránt is elkötelezettnek érzi magát.

A forradalmi német munkásmozgalom hagyományai, amelyeknek legfőbb jellegzetessége a forradalmi hazafiság és a proletár internacionalizmus egysége, törvényszerű következményként torkollnak a Német Szocialista Egységpárt megalapításába és fejlődésébe, valamint a munkásosztály érdekeit és az egész nép javát szolgáló politikájába.

A Német Szocialista Egységpárt IX. kongresszusán, 1976 májusában elfogadott új pártprogram kimondja: „A Német Szocialista Egységpárt a forradalmi német munkásmozgalomnak a feudális reakció és kapitalista kizsákmányolás, az imperializmus és militarizmus, a fasizmus és az imperialista háború elleni több mint egy évszázados harcából származik. Megtestesíti a Kommunista Szövetségének és a forradalmi német szociáldemokráciának a forradalmi hagyományait. Folytatja a Német Kommunista Párt művét, és teljesíti az antifasizista ellenállási mozgalom harcosainak végrendeletét. Örököse a német nép történelme minden haladó hagyományának.”²

A hagyományok kutatásának és ápolásának módszertani problémái

Az NDK alkotmányának és a NSZEP programjának a hagyományokra vonatkozó megállapításai természetesen érintik a szocialista államhatalomnak és a marxista—leninista pártnak a német nép és a német munkásmozgalom haladó és forradalmi katonai hagyományaihoz való hozzáállását is, mivel ezek a NSZEP vezetésével államunkban őrzött és ápolat progresszív örökség egészének szerves részét képezik. A programszerű megállapítások egyúttal félreérthetetlen választ jelentenek azoknak a különböző eredetű (?) és színezetű polgári ideológusoknak, akik a szocializmust azzal is igyekeznek befeketíteni, hogy felróják a történelmietlenséget és a történelmi hagyományokkal való szakítást. Ebben az értelemben különösen az NSZK polgári ideológusai hosszú ideig rágalmazták az NDK-t mint „idegen testet” a német történelemben, hogy ameddig csak lehetséges, elodázzák a szocialista német állam elkerülhetetlen nemzetközi elismerését. Az utóbbi időben mindenekelőtt az NSZK szociáldemokrata politikusai és ideológusai vélik úgy, hogy különösen hatásosan érvelnek, ha az NDK-t „a német történelemből való meneküléssel” vádolják, mert önálló szocialista német nemzetként alakul, míg az NSZK-ban az imperialista uralmi viszonyok alapján a régi kapitalista német nemzet él tovább, a maga antagonisztikus osztályellentmondásaival. Már ebből is látható, milyen helyet foglal el a történelem és a hagyomány a szocializmus és imperializmus, a marxista—leninista és a polgári ideológia közti ideológiai osztályharcban.

A hagyományok marxista—leninista értelmezése a dialektikus-materialista történeletfelfogáson, a társadalmi fejlődés törvényszerűségeinek ismeretén és a munkásosztály/egységes történelemszemléletén alapul. Ebből kiindulva a NSZEP, mint vezető politikai erő, a fejlett szocialista társadalom további kialakítása és a kommunizmusba való fokozatos átmenet előkészítése során a törté-

² Programm der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands. (A Német Szocialista Egységpárt programja.) Berlin, 1976. 5. o.; Ugyanerről *Erich Honecker*: Bericht des Zentralkomitees der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands an den IX. Parteitag der SED. (A Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottságának beszámolója a NSZEP IX. kongresszusán.) Berlin, 1976. 139. o.

nelem bizonyos eseményeinek, fejlődésvonalainak és személyiségeinek tudatos kiválasztásával és célirányos kiemelésével tájékozódik. Ezek tudatformáló tartalmát vagy példaképpellegét a hagyományápolás tárja fel.

A katonai hagyományok kutatása és ápolása fontos szerepet tölt be a szocializmus és a béke védelmezőinek világnézeti nevelésében és képzésében. A haladó és forradalmi katonai hagyományok közvetítése a honvédelem erősítését, a szocialista fegyveres erők katonai osztálymegbízatásának mélyebb megértését és az NDK lakosságának szocialista honvédelmi nevelését szolgálja. A hagyományápolás az NDK-ban és fegyveres erőinél túlmegy a nemzeti kereteken. Nem korlátozódik országunk kiemelkedő történelmi eseményeinek méltatására, hanem ezeket nemzetközi összefonódásukban közvetíti, és figyelembe veszi az adott korszak nemzetközi eseményeinek történelmünkre gyakorolt befolyását és hatását. Amellett különös figyelmet szentel népünk más népek szabadsághüzdelmével közös harcának, és főleg annak, ami a nemzetközi munkásosztály küzdelmében a fegyveres osztályharc szemszögéből közös. Az NDK új történettudományi irodalma jó előfeltételeket nyújt ehhez.³

Az NDK katonai hagyományainak a történelemben van az objektív alapja. A történelem és hagyomány azonban semmi esetre sem azonos. A hagyományok a történelemben a haladás és a reakció erőinek osztályharcában keletkeznek és fejlődnek, s így mindig osztályjellegűek. Ezért megkülönböztetünk egyrészt progresszív és forradalmi, másrészt túlhaladott és reakciós hagyományokat.

Hogy egyes események, meghatározott mozgalmak vagy személyiségek milyen értékűek a szocialista történelmi tudat további kidomborítása, különösen az ifjú nemzedék hazafias és internacionalista nevelése számára, ahhoz szükséges meghatározni helyüket és jelentőségüket a történelmi folyamatban. A hagyományápolás ebből következően feltételezi a történelemmel való céltudatos szellemi vitát, minden eseménynek és folyamatnak a munkásosztály álláspontja szerinti értékelését, és annak ismeretét, milyen nagy azok jelentősége a társadalmi haladás, a mi korunkban pedig a munkásosztály történelmi hivatásának teljesítése számára.

Miként általában az emberi társadalom története, a német nép története is osztályharcok története. A haladás és a reakció erők közti elkeseredett osztályharcot gyakran a fegyveres erők eszközeivel vívták. Kezdetől fogva két ellentétes, kibékíthetetlen osztály-irányvonal állt egymással szemben: egyrészt a reakciós uralkodó kizsákmányoló osztályok irányvonala, amelyek megkísérelték feltartóztatni a társadalmi haladást, elnyomták a német népet és leigázták a szomszédos népeket; másrészt a progresszív, a dolgozó osztályok által megtestestített, a társadalmi haladás érvényre juttatásáért, a humanista, az emberhez méltó rendszer német földön való megteremtéséért vívott harc irányvonala.

Ehhez a két osztály-irányvonalhoz tartozik a nekik megfelelő vagy haladó hagyományvonal. Ezek egymással éppoly kevésbé kibékíthetők, mint azok az osztályerők, amelyek létrehozták és magukénak vallják őket. Habár polgári ideológusok, nevezetesen az NSZK-ban, ezt az objektív tényállást időtlen és állítólag osztályindifferens katonai értékekről szóló mendemondával megkísérlik ellepíteni, mégsem tudják azt semmissé tenni. Osztályjellegének és fegyveres erők

³ Lásd: Klassenkampf, Tradition, Sozialismus. Von den Anfängen der Geschichte des deutschen Volkes bis zur Gestaltung der entwickelten sozialistischen Gesellschaft in der DDR. Grundriss. Berlin, 1974; Kurzer Abriss der Militärgeschichte von den Anfängen der Geschichte des deutschen Volkes bis 1945. Berlin, 1974; Militärpolitik für Sozialismus und Frieden. Grundfragen der Politik der SED zum militärischen Schutz der revolutionären Errungenschaften und des Friedens von der Gründung der DDR bis zur Gestaltung der entwickelten sozialistischen Gesellschaft. Berlin, 1976.

feladatának megfelelően a Német Demokratikus Köztársaság a német hadtörténelem progresszív hagyományvonalát, az NSZK pedig a reakciót testesíti meg.

A Német Demokratikus Köztársaság megalapításával nemcsak a reakciós katonai hagyományvonal évszázadokig tartó folyamatossága szakadt meg. Miután a dicsőséges Szovjet Hadsereg 1945. májusában felszabadította a német népet, ennek eredményeként a munkásosztály, szövetségben az összes többi dolgozóval, az antifasiszta-demokratikus fordulat és a szocialista forradalom folyamatában kiirtotta az imperializmus és militarizmus gyökereit. Ezzel a reakciós katonai hagyományokat megfosztottuk társadalmi alapjuktól és előkészítettük a talajt, hogy azokat az emberek gondolkodásában és cselekvésében is leküzdjük. Ez azonban nem jelentette a német történelem teljes elvetését.

A munkásosztály marxista—leninista pártja a forradalmi fordulat folyamatában kezdettől fogva népünk történelme haladó és forradalmi hagyományvonalának fenntartására és folytatására irányította a figyelmet. Ezen a Német Szocialista Egységpárt nemcsak a marxista—leninista párt szükségszerű hagyományápolási kötelezettségét értette és érti, hanem ez olyan eleme gyakorlati politikájának, valamint tagjai, az egész munkásosztály és minden dolgozó hazafias és internacionalista nevelésének, amelyről nem mondhat le. Progresszív és forradalmi hagyományvonalon a NSzEP „a német történelemben a társadalmi élet minden területén” végbemenő azon „események, folyamatok és alkotó munkák összességét” értette és érti, amelyekben a haladó osztályok és rétegek cselekedeteikkel, tevékenységükkel, munkájukkal és forradalmi harcukkal előre vitték a társadalmi haladást; kikényszerítették a régi, túlhaladott társadalmi rendszer leküzdését és az új, haladó érvényre jutását, és így előidéztek a társadalomnak azt a lépésenkénti továbbfejlődését, amely törvényszerűen a szocializmushoz és kommunizmushoz vezet.”⁴ Ez a megközelítés a történelmi materializmusnak a néptömegek és minden progresszív osztály és réteg történelmi szerepéről való felismerésén alapul, és az osztályharcra, mint a történelem mozgástörvényére irányul.

Abban a mértékben, ahogyan az NDK megalapítása után a katonapolitika kidolgozása és a honvédelem megszervezése társadalmi követelménnyé vált, úgy vonta be fokozatosan a NSzEP a haladó és forradalmi katonai hagyományokat a hagyományápolásba. Amikor 1956-ban az NDK Nemzeti Néphadseregét létrehoztuk, már kiirtottuk az imperializmus gyökereit, és a nép a munkásosztály vezetésével felszabadult a német monopolitőke, a junkerek és militaristák uralma alól, sikeresen formálta a szocializmus alapjait. Ezért az NDK fegyveres erői felállításuk időpontjától kezdve mentesek voltak a korábbi német hadseregek mindenféle reakciós katonai hagyományaitól. Wilhelm Pieck, a Német Demokratikus Köztársaság első elnöke és a Német Szocialista Egységpárt elnöke azt követelte, hogy a katonákat, tiszthelyetteseket és tiszteket, a Szovjet Hadsereg példája nyomán, a szocialista hazafiság és proletár internacionalizmus szellemében, a haza és a dolgozó nép iránti szeretetre neveljék. Szerinte a német munkásmozgalom és a német nép nagy hagyományainak ápolása jelentős mértékben hozzájárul ahhoz, hogy az ifjúságot képessé tegyünk a forradalmi munkásmozga-

⁴ Helmut Meier — Walter Schmidt: Die DDR — Verkörperung der besten Traditionen der deutschen Geschichte. In: Einheit. Zeitschrift für Theorie und Praxis des wissenschaftlichen Sozialismus. 30. évf. (1975), 4—5. f., 465. o.

lom kiemelkedő német hazafiainak és élenjáró harcosainak, a fasizmus és militarizmus ellen küzdő bátor harcosoknak a követésére.⁵

A szocialista német állam katonai hagyományai, melyeknek fő őrzője az NDK Nemzeti Néphadserege és Határőrsége, a német nép történelmének kezdetéig nyúlnak vissza. Ezek a hagyományok a néptömegeknek a militarista eszmék, az uralkodó osztályok hadigépezete és haderői elleni áldozatos harcában, valamint egy néphez kötött, a társadalmi haladást szolgáló hadügyért vívott küzdelemben keletkeztek és fejlődtek. A kizsákmányolás, elnyomás és idegen iga elleni harcukban a néptömegek katonai képességeket és tapasztalatokat is szereztek. Gyakran fegyveres szervezeteket hoztak létre, és katonai adottságokat fejlesztettek ki, hogy érdekeiket és céljaikat forradalmi katonai erővel védjék meg és érvényesítsék, ha a kizsákmányolók erőszakot alkalmaznak.

Az antagonisztikus osztálytársadalomban a néptömegeknek a nép és a hadsereg egységére irányuló törekvése és küzdelme mégsem valósulhatott meg. A haladó katonai hagyományokra a német nép történelmének hosszú szakaszain át ránehezedtek az uralkodó osztályok reakciói, a néptől idegen militarista hagyományai. Az uralkodó osztály gyakran meghamisította a haladó hagyományokat és gyakran felhasználta azokat népellenes célokra. Ezért is fontos rámutatni, hogy csak az NDK-ban, a munkás-paraszt hatalom feltételei között váltak valóra a haladó katonai nézetek és eszmék, és serkentették a társadalmi fejlődést.

A feudalizmuskori népi harc hagyományai

A német hadtörténelem progresszív hagyományvonalára a kezdeti feudális legigázás vagy a már berendezkedett feudális hatalom elleni első parasztfelkelésekkel kezdődik. Ezekhez a paraszti ellenállásokhoz és felkelésekhez számít a Weser és az Elba közti szász parasztek 841—843 közötti Stellinga-felkelése a fenyegető feudális elnyomás ellen, a szász parasztek 11. századi antifeudális harca és a stedingi parasztek 13. századi felkelése a brémai püspök és más feudális urak azon kísérletei ellen, hogy feudális függésbe vonják őket. A stedingiek felkelése volt a 11. századi antifeudális parasztfelkelések és a 16. századi német parasztháború között a parasztek legnagyobb fegyveres akciója a feudális német államban.

A 12. és 13. században kialakult városi katonai szervezet is beleilleszkedik a progresszív hagyományvonalba. A feudális városi urak és a helyi feudális hatalmak elleni harcban a városok mozgalmassága lassanként saját katonai szervezeteket hozott létre, amelyek mindenestre igen különböző színvonalon álltak. Rendszerint milíciászerű polgárőrség képezte a város katonai erejét, amely kereskedőkből, szatócsokból és kézművesekből tevődött össze. Erről írta Friedrich Engels: „a feudális területekbe mindenütt antifeudális érdekű városok ékelődtek be, saját jogokkal és felfegyverzett polgársággal...”⁶

A német nép antifeudális mozgalmára jelentős ösztönzést kapott a 15. században a husziták forradalmi mozgalmától. A huszita háborúk megrendítették az európai reakciót, mivel a népuralom és a szociális igazságosság eszméjét állították előtérbe. A husziták harcai a különböző német területek feudális urainak hatal-

⁵ Heinz Bernhard Zorn: Wilhelm Pieck zur politischen und fachlichen Ausbildung der bewaffneten Kräfte der DDR im Jahre 1953. In: Zeitschrift für Militärgeschichte, 1973/6; Lásd továbbá: Heinz Vosske — Gerhard Nitzsche: Wilhelm Pieck. Biographischer Abriss. Berlin, 1975. 368. s. köv. o.

⁶ Engels: A feudalizmus hanyatlásáról és a burzsoázia felemelkedéséről. Marx—Engels Művei, 21. k. Budapest, 1972. 175. o.

mát is gyengítették, és befolyásolták a német parasztháború előtti parasztfelkelések harcmódját.

A német feudális nemesség és zsoldosai elleni parasztharc zászlóvivőjeként Délnyugat-Németországban a Bundschuh-mozgalom tűnt fel. A bocskor, ez az egyszerű paraszti lábbeli lett a jelképe a „közember” felszabadulásáért vívott harcának, amely új, közvetlenül a korai polgári forradalomhoz vezető fokozata volt a feudális szolgaság elleni küzdelemnek.

Ezek a mozgalmak a paraszttömegek és a városi rétegek feudális rendszer elleni ellenállásának részeként bontakoztak ki az európai államokban, s az 1514-es magyar parasztháború és a Dózsa György vezette „forradalmi hadsereg”⁷ megalakulása a német parasztháború legjelentősebb előzményeihez tartozik. A parasztfelkelések alapozták meg a feudális reakció elleni és a társadalmi haladáért vívott forradalmi-demokratikus harc nagy hagyományait.

Az 1514—1526-os német parasztháború képezi a feudalizmuskori népi harcok progresszív katonai hagyományainak magvát. Ez volt a Luther-féle reformációval bevezetett németországi korai polgári forradalom csúcspontja. E forradalmi mozgalom felkelői között olyan jellemeket találunk, „akik megállják helyüket más országok forradalmainak legjobbjai mellett”.⁸ A német parasztek és plebejusok olyan terveket és eszméket forraltak, amelyekből az uralkodó osztályok az elkövetkező évszázadokban elég gyakran megborzadtak. A parasztek energiája, kitartása, bátorsága, áldozatkészsége és katonai alkotóereje megnyilatkozott a parasztseregek létrehozásában, felfegyverzésében és a fejedelmi seregek elleni harcok előkészítésében és megvívásában. A parasztfelkelés a legmagasabb politikai és katonai érettséget Thomas Müntzer közvetlen befolyására Tübingenben érte el.⁹

A parasztháborúban keletkezett első forradalmi népi hadsereg — különösen a harcosoknak a parasztseregeknél érvényesített demokratikus beleszólási joga révén — magában hordta a feudális hadügy osztályjellegének világos alternatíváját, egy új, néphez kötött katonai szervezet magját. Egy új, demokratikus katonai-eszményképet készített elő, amely a felkelők veresége dacára évszázadokon keresztül, a népi harc hagyományelemeként, tudatképző tényezőként hatott.

A parasztháború hagyománya a feudális szolgasors elleni sok kisebb parasztfelkelésben, valamint az 1618—1648 közti harmincéves háború alatt kirobbant népi harcokban élt tovább. Habár a parasztfelkelések a fejedelmek erősebb katonai hatalma és az elégtelen saját erők következtében kudarcot vallottak, bizonyították a német és külföldi feudális urak és szoldateszkájuk elnyomása elleni bátor népi ellenállást. A néptömegek ereje és katonai képessége megnyilvánult a 17—18. században, a külföldi betörések elhárításában is. Így például a törökök elleni harcokban és a francia abszolutizmus hadseregeinek ellenséges betöréseivel szemben. Az idegen hódítók elleni ellenállás gyakran egybeolvadt a paraszteknek saját országuk feudális nemessége elleni osztályharcával, és különösen Poroszországban egyúttal a militarista zsarnokság ellen is irányult.¹⁰

⁷ Engels: A német parasztháború. *Marx-Engels Művei*, 7. k. Budapest, 1962. 359. o.

⁸ Uo. 321. o.

⁹ Különösen a német parasztháború 450. évfordulója alkalmával járult hozzá az NDK történet-tudomány egy sor publikációval e hagyomány feltárásához. Ezekhez tartozik: Szerzői kollektíva G. Vogler vezetésével: *Illustrierte Geschichte der deutschen frühbürgerlichen Revolution*. Berlin, 1974.; *Siegfried Hoyer: Das Militärwesen im Deutschen Bauernkrieg 1524—1526*. Berlin, 1975.

¹⁰ Lásd: *Kurzer Abriss der Militärgeschichte von den Anfängen der Geschichte des deutschen Volkes bis 1945*. Berlin, 1974. 101. s. köv. o.

*A polgári társadalom németországi megteremtéséért
vívott harc hagyományai*

Az 1789—1794 közti francia forradalom hatására a néptömegek fokozódó forradalmi aktivitása Németországban is kikényszerítette a polgári társadalmi változások napirendre tűzését. A kibontakozó társadalmi átalakulásnak ez a korszaka jelentős új katonai hagyományokat is kitermelt. Ennél a fordulatnál teljesen egyértelműen nyílvánnul meg, hogy a progresszív katonai hagyományokat, miként általában a forradalmi és haladó hagyományokat, csak a hazai forradalmi folyamatok és a mindenkori világtörténelmi fejlemények közti kölcsönhatás állandó figyelembevételével lehet feltárni. Franciaország néptömegei forradalmi módon formálták át az egész hadügyet, szakítottak a régi haditörvényekkel és hadiszokásokkal, és az abszolút hadseregek helyett forradalmi népi hadsereget és új hadviselést teremtettek.

A francia forradalomnak különösen a Franciaországgal határos német területeken volt közvetlen hatása az osztyáharcra. A Mainzi Köztársaság (1793. március 18—július 23.) volt német földön az első polgári-demokratikus államrend, amely az új rendszer katonai biztosítására — francia példára — Nemzeti Gárdát hozott létre, és proklamálta a polgári Franciaországhoz való csatlakozást. Ezeket az intézkedéseket a francia forradalmi csapatok védelme alatt a Mainz városában működő német jakobikus klub sugalmazta, amelynek élén Georg Forster, a felvilágosult természettudós és Andreas Josef Hofmann, a természetjog professzora állt. A klub tagjai túlnyomórészt a kispolgárságból származtak. Mainz városának és várának több hónapos védelme után a köztársaság vereséget szenvedett a feudális ellenforradalom katonai túlerejével szemben.¹¹ Georg Forsterrel és a német jakobinusokkal katonai tekintetben is folytatódott a forradalmi demokratizmus Thomas Müntzertől és a parasztseregektől kiinduló irányvonala. Már a német polgári átalakulás történetének kezdetén megalapozták a polgári köztársaságért vívott népi harc hagyományát.

Az 1806—1807-es háborúban a francia hadseregek csapásai alatt összeomlott a régi porosz állam. A Jena és Auerstadt melletti kettős csatában elszenvedett 1806. október 14-i vereséget a legtöbb vár szégyenteljes kapitulációja követte. Dicsőséges kivételt képezett Neithardt von Gneisenau parancsnoksága alatt Kolbert (Kolobrzeg) vára, ahol közös védelemre egyesült a polgárság a helyőrségi csapatokkal, és csak szívós ellenállás után szenvedtek vereséget a katonai túlerőtől.

Poroszország katonai veresége magát a királyt és megrögzötten reakciós környezetét is annak belátására kényszerítette, hogy a katonai reform elkerülhetetlen. Gerhard von Scharnhorst,¹² aki már 1806 előtt, a francia népi hadseregek legyőzhetetlen erejének hatása alatt, valódi reformokért állt ki, vette át az előző tisztelet a Katonai Reformbizottságban. A liberális nemesi frakció képviselőiként olyan kipróbált tisztek tartoztak a bizottsági tagok közé, mint Neithardt von Gneisenau, Hermann von Boyen és Karl von Grolmann, akik Scharnhorstot aktívan támogatták. A bevezetett katonai reformok lényegüket tekintve megfelelték a polgári átalakulás objektív szükségszerűségeinek. A nép és a hadsereg új kapcsolatának megteremtését tűzték ki célul, és arra törekedtek, hogy a

¹¹ Klassenkampf, Tradition, Sozialismus. Von den Anfängen der Geschichte des deutschen Volkes bis zur Gestaltung der entwickelten sozialistischen Gesellschaft in der DDR. Grundriss. Berlin, 1974. 206. s. köv. o.

¹² Hansjürgen Usczek: Scharnhorst. Theoretiker — Reformler — Patriot. Sein Werk und seine Wirkung in seiner und für unsere Zeit. Berlin, 1972.

hadsereget a társadalmi haladás, azaz a polgári átalakulás szolgálatába állítsák. A katonai reform legfontosabb részei az általános hadkötelezettség megvalósítása Landwehrrel (honvédséggel) és Landsturm-mal (népfölkeléssel), a nemesi privilégiumok megszüntetése a tiszti beosztások betöltésénél és a tisztikar megnyitása a polgári származásúak előtt, valamint a hadügyminisztérium mint központi katonai hivatal létrehozása.

A Német Demokratikus Köztársaság a porosz katonai reformot katonai hagyományai közé sorolja, mivel az elősegítette a társadalmi haladást, a reakciós, feudális hadügy felszámolását. Scharnhorstnak az a követelése, hogy a hadsereg hagyományaként kell kezelni a haladás élenjáró szolgálatát, azt jelenti, hogy a néppel és a mindenkori haladó társadalmi mozgalommal lépünk szövetségre, és megfeleljünk a korszerű háború követelményeinek. E hagyomány őrzése arra kötelezi az NDK Nemzeti Néphadseregének tagjait, hogy a szocializmus és imperializmus közti világméretű harcban tudatosan és aktívan, korunk társadalmi haladásának úttörőiként szálljanak síkra a szocializmusért. Ezzel valóra váltják a haladás eszméit, a reformerek hagyatékának döntő mozzanatát. Ugyanakkor a szocialista társadalmi viszonyok lehetővé teszik, hogy messze az akkori katonai reform és kezdeményezői objektíve meghatározott polgári korlátai fölé emelkedjenek. A régen túlhaladott hagyományok kritikus szemlélete és további fenntartása megfelel V. I. Lenin egyik követelményének, aki megjegyezte: „Az örökség őrzése egyáltalán nem azt jelenti, hogy be kell érni az örökséggel...”¹³ Ebben az értelemben állnak ki az NDK és fegyveres erői a porosz katonai reformerek hagyományának haladó tartalma mellett, és utasítják vissza a régi imperialista német hadseregeknek és az NSZK-beli Bundeswehrnek erre az örökségre való visszaélésre hivatkozásait. A Német Demokratikus Köztársaság Scharnhorsthoz és a nevével fémjelzett társadalmi átalakulásokhoz fűződő kapcsolatát tanúsítja a Scharnhorst-rend, az NDK legmagasabb katonai kitüntetése.

A Napóleon elleni 1813—14-es felszabadító háborúkban, amelyek magukon viselték a nemzeti-demokratikus népfelszabadító háború vonásait, a Scharnhorst által bevezetett reformok kiállták a próbát.

Ebben a helyzetben az újjászervezett porosz hadsereget a nép áldozatkészsége és hazafias lelkesedése éltette, megnőtt a néptömegek saját erejükbe vetett hite. A népfelkelés és a népfelfegyverzés, valamint az Oroszországgal való fegyveres szövetség úrrá lett a napóleoni idegen uralmon, és megalapozta a német és orosz hazafiak fegyverbarátságának hagyományát, amely a szocializmus új társadalmi viszonyai között a Nemzeti Néphadsereg és a Szovjet Hadsereg közötti szoros fegyverbarátságban folytatódik.

Az NDK kiemelkedő katonai hagyományainak történelmi gyökerei ott vannak az 1848—49-es polgári demokratikus forradalomban is, amelyben a néptömegek alkotóerejüket a legmesszebbmenően kibontakoztathatták.¹⁴ Bár a forradalmat a reakciós katonai körökre támaszkodó nemesi ellenforradalom brutálisan és véresen leverte, az mégis a feudális rend végleges bukását és a németországi polgári társadalom érvényrejutását eredményezte.

Míg a burzsoázia elárulta a forradalmat és katonailag is csődöt mondott, a néptömegek fegyveres harca új, értékes hagyományokat teremtett. Így jött létre — főleg a határozottan demokratikus irányzatú harcokban, amelyek az 1849. májusi drezdai felkeléssel kezdődtek, és tetőpontjukat Badenben és Pfalzban

¹³ Lenin: Melyik örökségről mondunk le? V. I. Lenin Összes Művei, 2. k. Budapest, 1972. 508. o.

¹⁴ Lásd: Szerzői kollektíva W. Schmidt vezetésével: Illustrierte Geschichte der deutschen Revolution 1848/49. 2. átdolgozott kiadás. Berlin, 1975.

érték el — a munkásosztály, a parasztság és a kispolgárság reakció elleni közös fegyveres fellépésének a hagyománya. Badenben és Pfalzban a reguláris csapatok legnagyobb része átállt a nép oldalára. Az átálltak a badeni-pfalzi forradalmi hadsereg részét képezték. A felkelők ténylegesen harcoló magva, amely először nyúlt fegyverhez, és amely az odasietett ellenforradalmi porosz csapatokkal harcolt, a munkásosztály soraiból került ki. A Kommunisták Szövetségének tagjai Drezdában, Elberfeldben, Pfalzban és Badenben a harcolók első soraiban álltak. „A leghatározottabb kommunisták voltak a legbátrabb katonák.”¹⁵

E kor legkiemelkedőbb hagyományaihoz tartozik a badeni-pfalzi forradalmi hadsereg harcosainak forradalmi lelkesültsége és áldozatkészsége. Ebben a hadseregben állták ki a munkások és a kommunisták az első nagy katonai erőpróbát. Engels, a tudományos kommunizmus egyik megalapítója és a munkásosztály első katonai teoretikusa, a Willich-féle szabadcsapat segédtsíztjeként vett részt a fegyveres népi harcokban, és Johann Philipp Becker, a forradalmi demokrata, Marx és Engels későbbi harcostársa, tehetséges népi hadvezérnek bizonyult. Engels őt „az egyetlen német forradalmi tábornoknak”¹⁶ nevezte. Amikor Friedrich Engels kötelezettséget jelentő nevét adományozták a Nemzeti Néphadsereg Katonai Akadémiájának, ez magában foglalta az NDK legmagasabb katonai tanintézetének az 1848-as forradalom haladó katonai hagyományai melletti hitvallását is.

1848—1949-es nemzetközi forradalmi mozgalomban,¹⁷ amelynek része volt a német forradalom, megszületett a közös forradalmi harc és a népek nemzetközi szolidaritásának kimagasló hagyománya is. Ez többek között abban is kifejezést nyert, hogy a badeni és pfalzi felkelők segítségére önkéntesek siettek Franciaországból, Lengyelországból, Svájcból és Magyarországról, s az egész forradalmi hadsereg feletti főparancsnokságot Ludwik Mieroslawski lengyel forradalmár tábornokra ruházták. A magyar néppel közös jelentős hagyományok kezdete is ezekre a viharos forradalmi évekre esik. Karl Marx és Friedrich Engels nagy figyelemmel kísérte a magyarországi forradalmi mozgalom menetét. Felismerték, hogy 1849 tavaszán a magyarok forradalmi háborújának lefolyása és kimenetele döntő jelentőségű volt az európai forradalmi mozgalom további lefolyása számára.¹⁸ Kiálltak Magyarország forradalmi erői mellett, és védelmezték őket az európai ellenforradalom áskálódásaival szemben. Hogy mit jelentett Magyarország a német nép haladó erői számára, kiderül Varnhagen von Ense polgári publicista egyik naplóbejegyzéséből, amelyet 1849. április 23-án rögzített: „Mennyire megszégyenítenek bennünket a magyarok! Német szájhőseink Frankfurtban nem akarták elismerni a magyarok szabadságtörekvéseit, be kellett volna hódolniuk; most ők a mi reménységünk és ügyünk támaszai.”¹⁹

A rastatti vár 1849. júliusi, a velencei erődítmény augusztusi és a komáromi vár októberi kapitulációja megpecsételte a fegyveres népi harcok katonai vereségét, mégis elévülhetetlenek az 1848/49-es forradalmi évek hagyományai. Ugyanúgy mint Rastattban, a győztes ellenforradalom mindenütt brutálisan leszámolt a forradalmárokkal, és közülük számosat megölt. Mindnyájukra illik Friedrich Engels megjegyzése, hogy hősként haltak meg. „Egyetlenegy sem rimázkodott, egyetlenegy sem remegett.”²⁰

¹⁵ Engels: A német birodalmi alkotmány-hadjárat. *Marx—Engels Művei*, 7. k. Budapest, 1962. 178. o.

¹⁶ Engels: Johann Philipp Becker. *Marx—Engels Művei*, 21. k. Budapest, 1970. 308. o.

¹⁷ Lásd: Heinz Helmert—Hansjürgen Usczek: *Bewaffnete Volkskämpfe in Europa 1848/49*. Berlin, 1973.

¹⁸ *Marx—Engels*: Magyarország. *Neue Rheinische Zeitung. Marx—Engels Művei*, 6. k. Budapest, 1962. 494. s köv. o.

¹⁹ K. A. *Varnhagen von Ense*: *Tagebücher*. 6. k. Leipzig, 1862. 137. o.

²⁰ Engels: A német birodalmi alkotmány-hadjárat. *Marx—Engels Művei*, 7. k. Budapest, 1962. 190. o.

A munkásosztálynak a német történelemben való belépésével az NDK-ba torokló hagyományvonal teljesen új minőségűvé válik. 1848-tól erőteljesebbé válik a munkásosztály történelmi fellendülésének hosszú és bonyolult fejlődési folyamata. A munkásosztállyal az az osztály kezdte meg történelmi tevékenységét, amelynek saját felszabadítása egyúttal az egész társadalom kizsákmányolás és elnyomás alóli felszabadítását is magában foglalta. Ahogyan Marx és Engels írta, a proletariátus „Nem szüntetheti meg saját életfeltételeit anélkül, hogy meg ne szüntetné a mai társadalom összes embertelen életfeltételeit, amelyek az ő helyzetében összpontosulnak.”²¹ A népből új vezetőerő nőtt ki, amely a munkásosztály tudományos világnézete alapján, a forradalmi párt vezetésével, első ízben tudta a győzelem perspektíváját adni a néptömegek harcának.

Alapvetően ez érvényes a társadalmi haladásért vívott küzdelemben a katonai problémák forradalmi megoldására is. Csak a munkásosztály bizonyult alkalmasnak arra, hogy harcot folytasson — a Marx és Engels által megalapozott proletár katonai elmélet alapján, a történelmi törvényszerűségekkel teljes összhangban — a militarista rendszer ellen, a demokratikus, néphez kötött és végül szocialista hadszerzetért. A munkásosztály nemcsak arra volt képes, hogy a néptömegek korábbi harcainak minden haladó katonai hagyományát folytassa és gazdagítsa, hanem arra is, hogy a hagyományokkal kapcsolatos eszméket és célkitűzéseket — szövetségeseivel együtt — magasabb fokon megvalósítsa az NDK-ban, a szocialista honvédelem megszervezésének folyamatában.

A német munkásmozgalom forradalmi katonai hagyományainak lényeges elemét képezi a Marx és Engels által megalapozott önálló proletár katonapolitika megvalósításáért vívott harc. A munkásosztály történelmi szerepének felismerésére és az 1848-as forradalom tanulságaira támaszkodva indokolta meg Marx és Engels, hogy a proletárpártnak katonai kérdésekben is önálló, a burzsoáziától független álláspontot kell képviselnie. Ezért elengedhetetlennek tartották, hogy a munkások a forradalmi változások folyamatában fegyveresen és „önállóan, mint proletárgárda szervezkedjenek, maguk választotta parancsnokokkal és saját maguk választotta vezérkarral.”²²

Ezen az alapon és ezekért a célokért küzdve vetette meg August Bebel és Wilhelm Liebknecht a porosz—német militarizmus elleni következetes harc alapját, ugyanakkor az állandó hadseregek helyett az általános katonai szolgálatért és a népi hadseregért szálltak síkra. Ez a hagyomány hazafias és egyúttal internacionalista. Különösen ezt mutatta az 1869-ben alapított (eisenachi) Szociáldemokrata Munkáspárt állásfoglalása az 1870—71-es német—francia háborúval és az 1871-es Párizsi Kommünnel kapcsolatban. A német munkások egy sor háborúellenes tüntetésen tanúsították szolidaritásukat francia osztálytestvéreikkel és határozottan tiltakoztak a porosz rablópolitika ellen. Az a visszhang, amelyre a kommün az egész világon lelt, Németországban különösen élénk volt.²³ Karl Marx-szal és Friedrich Engels-szel egyetértésben a forradalmi német szociáldemokraták, Wilhelm Liebknecht-tel és August Bebellel az élen, kiálltak a francia főváros proletármozgalma és a kommunárok fegyveres harca mellett. A kommunárok harcának a munkásosztály forradalmi hagyományvo-

²¹ Engels—Marx: A szent család. Marx—Engels Művei, 2. k. Budapest, 1958. 35. o.

²² Marx—Engels: A Központi Vezetőség üzenete a Kommunista Szövetségéhez, 1850 március. Marx—Engels Művei, 7. k. Budapest, 1962. 242. o.

²³ Jean Bruhat—Jean Dautry—Émile Tersen: Die Pariser Kommune von 1871. Heinz Köller német kiadása. Berlin, 1971. 281. s. köv. o.

nalának folytatását illető jelentőségéről Franz Mehring megjegyezte: „1871. március 18-án felkelt a párizsi proletariátus, és bebizonyította, hogy az európai történelemnek 1848-tól mély értelme volt, habár ezt a népek drágán megfizették.”²⁴ Ha ezt követően a forradalmi német munkások az 1848. márciusi forradalmi napokra való emlékezést összekapcsolták a francia munkások 1871. márciusi hőstetteire való visszaemlékezéssel, a saját nemzeti forradalmi hagyományt a munkásosztály lényegéből fakadó internacionalista hagyományvonallal kapcsolták össze.

A német baloldaliak, élükön Karl Liebknechttel és Rosa Luxemburggal, a századforduló után folytatták az imperializmus, militarizmus és háború elleni harcban ezt a hagyományt, és megvédték a német szociáldemokrácia revizionista erőinek opportunistá eltorzításaival szemben. Karl Liebknecht indokolása a céltudatos és szervezett antimilitarista harc szükségességéről²⁵ és a baloldaliak első világháború alatti katonai tevékenysége a német csapatok között és a hátszországban, az imperializmusba való átmenet utáni osztályharc feltételeinek megfelelően tovább gazdagította az antimilitarista hagyományokat.

Az NKP és a forradalmi katonai hagyományok

A forradalmi munkásmozgalomnak az NDK-ba torkolló katonai hagyományai új minőséget értek el a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet Nagy Októberi Szocialista Forradalom által bevezetett korszakának körülményei között. A lenini bolsevik párt vezette Októberi Forradalom győzelme „... a XX. század legfőbb eseménye, amely gyökeresen megváltoztatta az egész emberiség fejlődésének menetét.”²⁶ A Vörös Október napjai óta a szocializmus és imperializmus közti harc növekvő mértékben áthatja a világpolitikai jelentőségű társadalmi tevékenység valamennyi területét, így a katonapolitikát és a hadügyet is. A forradalmi nemzetközi munkásmozgalom Októberi Forradalom óta keletkezett hagyományai elválaszthatatlanul összekapcsolódnak ezzel a harccal és a Kommunista Internacionálé tevékenységével. Utóbbi érdeme, hogy a leninizmust nemzetközi méretben egybekapcsolta a munkásmozgalommal. Jelentősen hozzájárult Lenin és a bolsevikok katonapolitikai és katonai elméleti örökségének a kommunista mozgalom összességében és minden egyes kommunista pártion belüli elsajátításához és alkalmazásához. A Vörös Október világtörténelmi hatásáról Erich Honecker, az NSzEP Központi Bizottságának főtítkára a következőket mondta: „Ebből a döntő fordulópontból indul ki minden út, amelyeken a népek századunkban társadalmi létüket alapvetően megújítják. Lerombolják az imperialista uralom fellegvárait, és felszabadulnak a kapitalista kizsákmányolás és elnyomás láncai alól. Megteremtik a szocializmus és kommunizmus világát, a szabad alkotómunka, az emberi méltóság, a béke és a biztonság világát. Ebben a világban reális valósággá válnak azok a távlatok, amelyekre Marx, Engels és Lenin tudományosan megalapozott tanításaikban

²⁴ Franz Mehring: Geschichte der deutschen Sozialdemokratie. 2. k. Berlin, 1960. 386. o.

²⁵ Külön kiemelkedő: Karl Liebknecht: Militarismus und Antimilitarismus unter besonderer Berücksichtigung der internationalen Jugendbewegung. In: Karl Liebknecht: Gesammelte Reden und Schriften. 1. k.: September 1900 – Februar 1907. Berlin, 1958. Ezzel az írással Karl Liebknecht a modern militarizmus lényegének, funkcióinak, megjelenési formáinak és belső ellentmondásainak átfogó elemzését adta. Ezzel egyúttal lerakta az elméleti alapokat az imperialista tömeghadseregek elleni antimilitarista harc hagyományának kialakulásához és a munkásosztály proletárharcra való neveléséhez is.

²⁶ Az SZKP Központi Bizottságának 1977. január 31-i határozata A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójáról. Társadalmi Szemle, XXXII. évf., 1977/3. szám, 44. o.

utaltak, azok az ideálok, amelyekre a munkásosztály egy új jelenért és jövőért vívott harcában törekszik.”²⁷

A Nagy Októberi Szocialista Forradalomnak ezek a hatásai megmutatkoznak a forradalmi német munkásmozgalom katonai hagyományaiban is. Közvetlen kifejezést nyert ez az 1918-as németországi novemberi forradalomban és a Német Kommunista Párt megalapításában. A novemberi forradalom a nemzetközi forradalmi mozgalmak azon hullámának a része volt, amelyet az Októberi Forradalom vezetett be, s az első nagy forradalmi összeütközés német földön a szocializmus és kapitalizmus között, amelyben a fő hajtóerő a munkásosztály volt. A németországi forradalom alatt az Októberi Forradalom befolyása mindenekelőtt a proletár harcalakzatokban és harcmódokban, a fegyveres felkelésben, a katonatanácsok és a népőrségek létrehozásában mutatkozott meg. Ez a befolyás a munkásosztály militaristaellenes harcának eltökélttségében, a népfelfegyverzés és a Vörös Gárda követelésében nyilvánult meg a legszembetűnőbben.

A népfelfegyverzés megvalósításban jelentős lépés a novemberi forradalomban helyi vagy területi szinten szervezett népőrségek, biztonsági erők és vörös gárdák felállítása.²⁸ A leghaladóbb és legjelentősebb erőkhöz tartozott a berlini népi haditengerészeti hadosztály,²⁹ amely 1918 novemberében és decemberében a berlini forradalmi erők jelentős katonai hatalmi tényezője volt. A forradalom alatt a proletár fegyveres mozgalom utolsó csúcspontját 1919. áprilisában érte el, a Bajor Tanácsköztársaság Vörös Hadseregének létrehozásával és harcaival. A Bajor Tanácsköztársaság leverése 1919. május elején egyúttal a forradalom végét is jelentette.

A novemberi forradalomban felállított fegyveres alakulatok különösen ott jelentették a munkásosztály felfegyverzésének és a demokratikus népi fegyveres erők létrehozásának valódi kezdeteit, ahol a Spartacus-Szövetség tagjai, a forradalom tüzeiben alapított Német Kommunista Párt szervezetei és tagjai vagy a Független Német Szociáldemokrata Párt forradalmi erői megfelelő befolyással rendelkeztek a helyi munkás- és katonatanácsokban, valamint magukban a fegyveres alakulatokban. A novemberi forradalom proletár fegyveres harcainak, valamint annak a küzdelemnek, amelyet a Spartacus-Szövetség és a fiatal NKP vívott a katonai kérdés — mint a hatalmi kérdés része — megoldásáért, szilárd helye van az NDK katonai hagyományaiban. A német imperializmus császári haditengerészetében jelentkezett forradalmi matrózmozgalom, a berlini népi haditengerészeti hadosztály és más városok forradalmi haditengerészeti kötelékeinek hagyománya testesül meg és talál méltó folytatást a Nemzeti Néphadsereg haditengerészeti erejénél, amely a „népi haditengerészet” elnevezést viseli. Az NDK Nemzeti Néphadseregének és Határőrségének katonai főiskolái az NKP vezetőinek és alapítóinak nevét viselik. Karl Liebknechtét a Népi Haditengerészeti Főiskola, Rosa Luxemburgét a Határőrség Katonai Főiskolája, Franz Mehringét a Légierő és Légvédelem Katonai Főiskolája, Wilhelm Pieckét a Katonapolitikai Főiskola. Bár az a kezdeményezés, amely a novemberi forradalomban a német militarizmus hatalomtól való megfosztására és a mun-

²⁷ *Erich Honecker: Unter dem Banner des Internationalismus. Ausgewählte Reden und Aufsätze.* Berlin, 1972. 257. s. köv. o.

²⁸ Lásd: *Klassenkampf, Tradition, Sozialismus.* 376. o.; *Illustrierte Geschichte der Novemberrevolution in Deutschland.* A NSZEP KB mellett működő Marxizmus—Leninizmus Intézet kiadása. Berlin, 1968.

²⁹ Az 1918. november 11-én alapított népi haditengerészeti hadosztályt döntően olyan berlini munkások alkották, akik a háború alatt a haditengerészetnél szolgáltak, és a forradalom kitörése után hazatértek, Berlinben pedig a forradalmi matrózalakulathoz csatlakoztak.

kásosztály forradalmi fegyveres erőinek felállítására irányult, olyan jobboldali szociáldemokrata vezetők árulása következtében, mint Friedrich Ebert, Gustav Noske és Philipp Scheidemann, akik a militaristákkal paktáltak, nem tudott kibontakozni, a munkásosztály forradalmi élcsapata olyan alapvető ismeretekre tett szert, amelyek a proletariátus harcának is új perspektívát adtak. A forradalom tanulságai döntően hozzájárultak ahhoz is, hogy előkészítsük a munkásosztálynak a győzelemhez vezető utat és az NDK-ban a forradalmi átalakulás folyamatában a hatalmi kérdés részeként a katonai kérdést is sikeresen megoldjuk.

A munkásosztály harca a novemberi forradalom katonapolitikai tanulságainak megvalósításáért elválaszthatatlanul kapcsolódik az NKP-nak mint marxista—leninista harci pártnak az SZK(b)P példája szerinti fejlődéséhez. Az NKP egyik legnagyobb teljesítménye az volt, hogy munkája eredményeként a munkásosztály felismerte: a német nép forradalmi mozgalmainak — a német parasztháború, az 1849/49-es polgári demokratikus forradalom, az 1918. novemberi népi forradalom — hagyatéka, valamint az összes haladó és humanista eszme az új korszak feltételei közepette csak a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tapasztalatainak és tanulságainak tanulmányozásával és alkotó alkalmazásával valósítható meg.

Az NKP a szovjethatalomban a németországi forradalmi folyamat továbbfejlődésének döntő támaszát is látta. A német munkásmozgalom katonai hagyományai ezért elválaszthatatlanul egybekapcsoltak a leninizmus, különösen a proletárforradalom lenini katonai programjának tanulmányozásával és alkotó alkalmazásával. Ezek a hagyományok a forradalmi hazafiság és proletár internacionalizmus egységét testesítik meg, és a nemzetközi forradalmi mozgalom hagyományainak részét képezik.

Az NDK jelentős katonai hagyományai gyökereznek történelmileg a háborút követő 1919—1923 közti forradalmi válságban. Ezekhez tartozik mintegy 5000 német hadifogoly-internationalista részvétele a Vörös Hadseregnek a fiatal szovjethatalom megvédéséért, az ellenforradalom és a külföldi katonai intervenció ellen vívott harcában.³⁰ Ez a harc gazdag a bátorság, az eltökéltség és az áldozatkészség példáiban, mivel a kommunisták számára a szovjethatalom megvédéséért folytatott fegyveres harcban való részvétel abból a meggyőződésből fakadt, hogy a proletár világforradalom bázisát védik meg, és így felelnek meg legjobban hazájuk munkásosztálya forradalmi törekvéseinek is. Ennek az internationalista hagyománynak része a német munkásosztály „El a kezekkel Szovjet-Oroszországtól!” jelszóval kibontakozott széles szolidaritási mozgalma, amely az imperialista hatalmak Szovjet-Oroszország elleni intervenciója ellen irányult. Ebben az időben a német és magyar nép között további forradalmi kapcsolatok keletkeztek. Így a Magyar Tanácsköztársaság 1919. március 21-i létrehozása és a magyar Vörös Hadsereg harca a német munkásosztályt a német imperializmus elleni újabb akciókra ösztönözte. Lenin a magyar munkásokhoz írt levelében írta: „Az egész világon a munkásosztály minden becsületes tagja a ti pártotokon áll.”³¹ Ez a megállapítás érvényes a német munkásosztályra is. Az NKP 1919. április 11-i nyilatkozatában ez áll: „Oroszországból, a proletárforradalom szent tüzéből a szikra átpattant Magyarországra, gyújtva, serkentve,

³⁰ Rudi Dix—Sonja Striegnitz: Deutsche Internationalisten im Kampf für die Sowjetmacht 1917—1920. In: Die Große Sozialistische Oktoberrevolution und Deutschland, 2. k. Berlin, 1967. 63—115. o.

³¹ V. I. Lenin: Üdvözet a magyar munkásoknak. Lenin Összes Művei, 38. k. Budapest, 1973., 377. o.

a régít felemészttve, az újat felébresztve.”³² A Magyar Tanácsköztársaság létrehozása közvetlen visszhangra lelt a Ruhr-vidék bányászainak tömegmozgalmában 1919. március végén és a Bajor Tanácsköztársaság kikiáltásában 1919. áprilisában.

A háborút követő németországi forradalmi fegyveres osztályharcokban — különösen a Ruhr-vidéki Vörös Hadsereg³³ és más, a Kapp-puccs leverésére alakult proletárseregek harcaiban, az 1921. márciusi közép-németországi fegyveres összeütközésekben,³⁴ az egységfront előkészítéséért és a munkáskormányok létrehozásáért vívott küzdelmekben, valamint a hamburgi munkások 1923. októberi felkelése alatt — a kommunisták, osztályöntudatos szociáldemokraták és pártönkívüli munkások a katonai kérdés forradalmi megoldására törekedtek. A harcoló munkások fegyverrel a kezükben védekeztek a reakció ellen, és eközben bátorságot, merészséget, proletárfegyelmet és proletárketterőt, valamint nagy áldozatkészséget tanúsítottak. A munkásosztály militarizmus elleni fegyveres harcának akcióegységét teremtették meg. E hagyomány megteremtésének jelentős részét képezték az NKP kezdeményezésére és vezetésével keletkezett proletárszázadok.³⁵ A háborút követő forradalmi válság korának kemény osztályharcaiban a német munkásmozgalom a nevelés szempontjából nagy jelentőségű hagyományt hozott létre. Ezekben a harcokban a proletárok tízezrei emelkedtek felül a polgári legalitás korlátain, tették túl magukat a politikai tevékenységnek a jobboldali szociáldemokrata vezetők opportunistá alkalmazkodási és koalíciós politikája által szabott szűk határain, keltették új életre az uralkodó osztály hatalmi tényezőivel való forradalmi, nyílt összeütközés hagyományát. Ebben a forradalmi hagyományban a német kommunisták történelmi erőt láttak. Clara Zetkin írta erről: „A forradalmi hagyomány a legmagasabb új belső életnek, a proletártömegek legmagasabb fokú új szellemiségének kifejezése. Ezen alapul magával ragadó, nevelő-alkotó hatalma.”³⁶ A proletariátus forradalmi élcsapatának a feladata, jegyezte meg Clara Zetkin, az arról való gondoskodás, hogy munkájában, harcában tovább éljenek Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg és minden más mártír eszméi, „míg el nem érjük a célt, amely mindnyájunkat halálon és síron túl is összeköt: a kommunista rendet, amelyért az ellenforradalom áldozatai éltek és amelyért meghaltak.”³⁷

A leninizmus céltudatos elsajátításának és érvényesítésének folyamatában az NKP, az 1925 óta Ernst Thälmann által irányított központi bizottság vezetésével, céltudatosan továbbfejlesztette a proletár forradalmi honvédelmi nevelést,

32 Dokumente und Materialien zur Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung. VII/1. K. Februar 1919 — Dezember 1921. Berlin, 1966. 67. o.

33 A Ruhr-vidéki Vörös Hadsereget 1920. március 12-én a német imperializmus és militarizmus legreakciósabb erői azon kísérletének elhárítására alakították meg, amely a munkásosztály novemberi forradalombeli eredményeinek elsöprésére és reakciós katonai diktatúra felállítására irányult. Ereje elérte a 100 000 főt. Kommunista, szociáldemokrata és pártönkívüli munkásokból állt. (Lásd: *Erwin Könnemann—Hans-Joachim Krusch: Aktionseinheit contra Kapp-Putsch. Der Kapp-Putsch im März 1920 und der Kampf der deutschen Arbeiterklasse sowie anderer Werktätiger gegen die Errichtung der Militärdiktatur für demokratische Verhältnisse.* Berlin, 1972.)

34 1921. márciusában a közép-német iparvidéken fegyveres összeütközésekre került sor a rendőrség és a brutális rendőri önkénynek ellenszegülő forradalmár munkások között. E harcokban jelentős részük volt a Leuna-Művek munkásainak.

35 Proletárszázadok keletkeztek 1923 tavaszán a fasiszta veszélyre tekintettel az NKP és a baloldali szociáldemokrata erők kezdeményezésére. Ezek többnyire fegyvertelenek voltak, kommunista, szociáldemokrata és pártönkívüli munkásokból tevődtek össze. Többek között a munkások gazdasági érdekeinek megvédelésére, valamint a fasiszta és militarista provokációk megakadályozására, ill. visszaverésére vetették be őket. A forradalmi mozgalom vereségekor, 1923 őszén, a századokat valamennyi német tartományban betöltötték. A proletárszázadok létrejöttének és fejlődésének részese volt Radó Sándor magyar kommunista, a Magyar Tanácsköztársaság Vörös Hadseregének politikai biztosa is. (Lásd: *Radó Sándor: Dóra jelentéi.* Budapest, 1971. 56. s. köv. o.)

36 *Clara Zetkin: Ausgewählte Reden und Schriften.* II. k.: Auswahl aus den Jahren 1918 bis 1923. Berlin, 1960. 170. o.

37 Uo. 148. o.

miközben mind jobban megértette, hogyan kapcsolja össze a honvédelmi nevelést egész politikai-ideológiai tevékenységével és tömegmunkájával. Különleges érdemeket szerzett a honvédelmi nevelésben az 1924-ben az NKP kezdeményezésére felállított Vörös Frontharcos Szövetség,³⁸ amelynek élén 1925 óta Ernst Thälmann állt. A Vörös Frontharcos Szövetség legfontosabb feladatait abban látta, hogy felvilágosítsa a dolgozókat a német imperializmus és militarizmus agresszív és revansista terveiről, hogy a munkásokat a Szovjetunióval és annak Vörös Hadseregével való szolidaritásra nevelje és védelmezze a munkásszervezetek intézményeit, tüntetéseit, és gyűléseit a Weimari Köztársaságban létező számos militarista és fasiszta egyesület és szervezet támadásaival szemben. A Vörös Frontharcos Szövetség a proletár forradalmi katonapolitika szellemében nevelte tagjait, megismertette őket a háborúról és hadseregről szóló marxista-leninista tanítással, korlátozott mértékben haditechnikai ismereteket követített nekik, mindezt abból a célból, hogy az osztályharc valamennyi, így katonai követelményeinek is meg tudjanak felelni. A Vörös Frontharcos Szövetség kiállt a német és nemzetközi munkásmozgalom forradalmi hagyományai, az 1848-as munkászászlóaljok harcai mellett, az 1871-es párizsi kommunárok, a pétervári Téli Palotát 1917-ben megostromló vörös gárdák mellett, és azon munkászászlóaljok mellett, amelyek 1918-ban a forradalmat védték az ellenforradalom ellen, 1920-ban pedig a munkásosztály érdekeit a Kapp-puccsal szemben. Ebben az értelemben jelentette ki Ernst Thälmann, hogy a Vörös Frontharcos Szövetség „minden kor kommunárjainak hagyományát őrzi és ápolja.”³⁹

Az NKP és a Vörös Frontharcos Szövetség által kifejlesztett hagyományok alapvető ismertetőjegye a forradalmi hazafiság és a proletár internacionalizmus egysége, mert a honvédelmi nevelés azt a célt szolgálta, hogy a munkásosztályt képessé tegye saját országában az imperializmus és militarizmus elleni harcra és a Szovjetunióhoz az imperialista fenyegetések elleni védelmére. Az NKP, a Vörös Frontharcos Szövetség és a munkásosztály más önvédelmi szervezetei, mint a proletárszázadok vagy a Weimari Köztársaság végén a fasiszta terror elleni széles önvédelmi mozgalom, gazdag hagyományokkal rendelkeznek a honvédelmi nevelés terén, s ezek elevenen élnek az NDK fegyveres szerveinél, a Nemzeti Néphadseregben, a Határőrségben, a Népi Rendőrségben, de a munkásosztály munkásőr-kötélékeinél, a Sport- és Technikai Szövetségben és a szocialista ifjúsági szervezetben is. Ennek a hagyománynak az őrzését és folytatását bizonyítja az is, hogy az NDK Szárazföldi Hadereje Katonai Főiskolájának Ernst Thälmann nevét adományozták. Ezekből a példákban látható, a NSzEP Központi Bizottsága állandóan abból indul ki, hogy a honvédelmi nevelés hatékonysága és „a fegyveres alakulatok ereje és harcértéke lényegében attól is függ, mennyire elevenek a forradalmi hagyományok.”⁴⁰

Kiemelkedő katonapolitikai és katonai hagyományok keletkeztek az NKP által vezetett német antifasiszta ellenállási mozgalomban, amely kezdettől fogva a fasiszmus és a háború elleni nemzetközi front alkotórészeként bontakozott ki.

38 A Vörös Frontharcos Szövetség a munkásosztály antimilitarista védelmi szervezete volt, amelyet azzal a céllal alapítottak, hogy a megerősödő német militarizmus elleni harcra összefogjanak minden öntudatos munkást, különösen a világháború egykori katonáit. Katonailag szervezett és egyenruhát viselő tagokból álló szervezet volt. Kötélékei gyakran jelentek meg zárt alakzatban. Bár a Vörös Frontharcos Szövetség alkalmazta a katonás formaszervezeteket, fegyvertelen volt, és nem az NKP saját katonai szervezetének jellegét viselte, hanem a politikai tömegmunka pártok feletti szervezete volt. Míután Carl Severing szocialdemokrata bírói miniszter 1929. május elején betiltotta a Vörös Frontharcos Szövetséget, az tevékenységét illegálisan folytatta.

39 Ernst Thälmann: Geschichte und Politik. Artikel und Reden 1925 bis 1933. Berlin, 1973. 76. o.

40 Erich Honecker: Zuverlässiger Schutz des Sozialismus. Ausgewählte Reden und Schriften zur Militärpolitik der SED. Berlin, 1972. 25. o.

Ezek azért foglalnak el külön helyet az NDK katonai hagyományai között, mert a német munkásosztály marxista—leninista pártjának egy új, demokratikus és szocialista Németország hadseregének osztályjellegéről és feladatairól vallott addigi legérettebb elképzeléseiről⁴¹ és a német nép legjobb erőinek a fasiszta barbárság elleni hősiességéről tanúskodnak. Ezeknek a német hazafiaknak és internacionalistáknak a fasiszta német imperializmus náci rendszere és bűnös háborús politikája elleni rendíthetetlen, hősies és áldozatkész harci hagyományai annak a harcnak a hagyományai, amelyet az NKP illegális szervezeteiben és az általuk irányított nagy ellenállási szervezetekben, a fegyházakban a koncentrációs táborokban, üzemekben és hivatalokban, a fasiszta tömegszervezetekben és a Wehrmacht szerveinél, csapatainál folytattak. Ebben a harcban részt vettek kommunisták, szociáldemokraták, a dolgozók minden osztályának és rétegének tagjai, munkások és parasztok, humanista érzelmű értelmiségiek és a polgárság demokratikus erői. A hitleri Wehrmachtban is voltak hazafias erők, akik a német nép békés és boldog jövője érdekében a náci rezsim ellen harcoltak, mint például Harro Schulze-Boysen főhadnagy, a hírszerző, vagy Claus Schenk von Stauffenberg gróf ezredes, aki az 1944. július 20-i Hitler-ellenes merényletet elkövette. Az ellenállási mozgalom erőinek fő részese mégis a munkásosztály volt, vezető erőknek pedig az NKP bizonyult, amelynek tagjai és funkcionáriusai az antifasiszta harcban a legnagyobb véráldozatot hozták.

E harc legkiemelkedőbb hagyományaihoz tartozik mintegy 5000 német kommunista és más antifasiszta részvétele a spanyolországi nemzetközi brigádok harcaiban, akik közül mintegy 3000 spanyol földön áldozta életét.⁴² A szovjet önkéntesekkel és sok más nemzet internacionalista harcosaival együtt a békét, a demokráciát és a szocializmust védelmezték Spanyolországban a fasiszmus — a világimperializmus legreakciósbab erőinek rohamcsapata — támadásaival szemben. Életüket a fasiszták és militaristák nélküli demokratikus Németországért kockáztatták. A spanyol nép nemzeti-forradalmi háborújának csataterain a Varsói Szerződésben tömörült testvéri hadseregek mai fegyverbarátságának jelentős történelmi alapjait vetették meg. E kor közös harci hagyományaihoz tartozik a német és magyar internacionalisták szoros harcközössége, amely mindkét nép haladó hagyományai között szilárd helyet foglal el. Különösen akkor váltak szorossá a két ország internacionalistáinak kapcsolatai, amikor egy század magyar önkéntes a XI. Nemzetközi Brigád „Edgar André” zászlóaljában harcolt. A XI. Nemzetközi Brigád német harcosai a legnagyobb tisztelettel beszéltek magyar parancsnokukról, Münnich Ferencről (Otto Flatterról), aki 1938. áprilisától augusztusáig volt a brigád parancsnoka. Nevét bejegyezték a XI. Brigád becsületkönyvébe.⁴³

A nemzetközi brigádok hagyományainak az ifjú nemzedékhez való közvetítésében, különösen az NDK fegyveres erőinek tagjainál, jelentős szerepe van Heinz Hoffmann hadseregtábornoknak, az NDK nemzetvédelmi miniszterének, Erich Milke vezérezredesnek, az NDK állambiztonsági miniszterének és Fried-

41 Lásd: Paul Heider: *Antifaschistischer Kampf und revolutionäre Militärpolitik. Zur Militärpolitik der KPD von 1933 bis 1939 im Kampf gegen Faschismus und Kriegsvorbereitung, für Frieden, Demokratie und Sozialismus.* Berlin, 1976.

42 Szerzői kollektíva Horst Kühne vezetésével: *Pasaremos. Deutsche Antifaschisten im national-revolutionären Krieg des spanischen Volkes.* Berlin, 1970; *Horst Kühne: Revolutionäre Militärpolitik 1936—1939. Militärpolitische Aspekte des national-revolutionären Krieges in Spanien.* Berlin, 1969.

43 Lásd: *Györkei Jenő: Deutsch—ungarische Beziehungen im national-revolutionären Krieg des spanischen Volkes.* in: *Interbrigadisten. Der Kampf deutscher Kommunisten und anderer Antifaschisten im national-revolutionären Krieg des spanischen Volkes 1936 bis 1939.* A Friedrich Engels Katonai Akadémián 1966. január 20—21-én tartott tudományos konferencia anyaga. Berlin, 1966. 218. s. köv. o.; *Pasaremos.* 190. o.

rich Dickel vezérezredesnek, az NDK belügyminiszterének, akik maguk is a nemzetközi brigádokhoz tartoztak.

Az antifasiszta harc hősiességéről tanúskodik a német kommunisták és más antifasiszták bátor és önfeláldozó kockázatvállalása, akik hírszerzőkként, a Szovjetunió Vörös Hadseregének vagy Európa sok országában partizánkötelékek tagjaiként, a „Szabad Németország” Nemzeti Bizottság elnevezésű frontszervezet harcosaiként vagy a fasiszta koncentrációs táborok illegális katonai szervezeteiben járultak hozzá a fasiszta rezsim fölötti győzelemhez, és életüket tették fel egy imperialisták és militaristák nélküli antifasiszta-demokratikus Németországra.⁴⁴

Éppen ezek a hagyományok kapcsolódnak össze elválaszthatatlanul a Szovjetunió felszabadító tevékenységével, haderőinek a hitleri Németország hadigépezete fölötti győzelmével, a fasiszta Németország által elfoglalt országok népeinek felszabadító harcával. A kommunisták által vezetett német antifasiszta ellenállási mozgalom harcosainak minden hősiessége dacára a német munkásosztály és más haladó erők nem tudtak döntően hozzájárulni a fasiszta diktatúra vereségéhez. A Szovjetunió világtörténelmi felszabadító tette adta meg a német népnek a történelmi lehetőséget, hogy a demokrácia, a béke és a szocializmus útjára lépjen, és az októberi forradalommal kezdődő korszak alapvető törvényszerűségei most már Németországban is érvényesülhessenek. A kommunisták ismerték fel ezt a történelmi lehetőséget, és élükre állva magukkal tudták ragadni a német nép minden más haladó, antifasiszta erőit. Erről jegyezte meg Leonid Iljics Brezsnyev, az SZKP Központi Bizottságának főtitkára: „Ezek az emberek a Szovjet Hadsereg katonáival együtt jöttek a háború lövészárkaiból, az antifasiszta illegalitásból, a fasiszta koncentrációs táborokból, ahol szögesdrót mögött tartották fogva őket. Magukkal hozták a Német Kommunista Párt és a nemzetközi kommunista mozgalom munkájának felbecsülhetetlen tapasztalatait. Körülöttük tömörültek azok a legjobb és legbecsületesebb erők, amelyek azokban az években Kelet-Németországban voltak.”⁴⁵ Az antifasiszta ellenállás hagyományai, a népek e korból való közös harci hagyományai ösztönzik fegyveres erőink és szerveink tagjainak hazafias és internacionalista nevelését, szolgálják a Nemzeti Néphadseregnek a Szovjet Hadsereggel és a Varsói Szerződés minden más testvéri hadseregével való fegyverbarátságát. Az NDK sok üzeme és iskolája, utcája és tere, valamint Nemzeti Néphadseregének és Hátőrőrségének sok magasabbegysége viseli azoknak a német antifasiszta ellenállási harcosoknak a nevét, akik a nemzetközi brigádokban, az illegalitásban és az emigrációban, mint hazafiak és internacionalisták, a szocializmusért vívott harc legközelebbi céljaként, egy antifasiszta Németorszáért szálltak síkra.

⁴⁴ Az antifasiszta ellenállással foglalkozó művek sokaságából a katonai hagyományok szempontjából a következőkre utalunk: *Günter Kühn—Wolfgang Weber: Stärker als die Wölfe. Ein Bericht über die illegale militärische Organisation im ehemaligen Konzentrationslager Buchenwald und den bewaffneten Aufstand. Berlin, 1976.*; *Wladislaw Góra—Stanislaw Okecki: Za Nasza i Wasza Wolność. Für unsere und Eure Freiheit. Deutsche Antifaschisten im polnischen Widerstandskampf. Berlin, 1975*; *Karlheinz Pech: An der Seite der Resistance. Zum Kampf der Bewegung „Freies Deutschland“ für den Westen in Frankreich (1943—1945). Berlin, 1974.*; *Willy Wolff: An der Seite der Roten Armee. Zum Wirken des Nationalkomitees „Freies Deutschland“ an der sowjetisch-deutschen Front 1943 bis 1945. Berlin, 1975.*

⁴⁵ *L. I. Brezsnyev: Fester Bruderbund eint unsere Völker. (Szilárd testvéri kötelék egyesíti népeinket.) A Német Demokratikus Köztársaság megalakításának 25. évfordulója alkalmából 1974. október 6-án Berlinben rendezett díszünnepségen elhangzott beszéd. Berlin, 1974. 6. o.*

A német földön megteremtett első munkás-paraszt állam megőrizte és folytatta a német nép történelmének, valamint a német és nemzetközi munkásmozgalomnak minden haladó és forradalmi katonai hagyományát. Olyan hadsereget hozott létre, amely csak és kizárólag a béke biztosítását, a szocialista rendszer és az állampolgárok békés életének megbízható védelmét szolgálja; olyan hadsereget, amely egy a néppel, és éppen ezért elkötelezettnek érzi magát minden haladó és forradalmi hagyomány iránt. Erről állapította meg Heinz Hoffmann hadseregtábornok, a NSzEP Központi Bizottsága Politikai Bizottságának tagja, az NDK nemzetvédelmi minisztere, hogy a Nemzeti Néphadsereg 1956-os létrehozásával „olyan német hadsereg jött létre, amely a német hadtörténelem haladó hagyományait folytatja: a parasztháború és a felszabadító háborúk seregeinek, az 1918—19-es munkásseregnek, a Ruhr-vidéki Vörös Hadseregnek, a nemzetközi brigádok német harcosainak és az antifasisztáknak a hagyományait. És létrejött a felszabadult munkások és parasztek első szocialista reguláris hadserege abban az országban, amely nemcsak kiváló polgári katonai személyiségeket — egy Scharnhorstot, egy Clausewitzet — tud felmutatni, hanem amelyben a munkásosztály zseniális katonai teoretikusa, Friedrich Engels is született.”⁴⁶

Ma már mégsem elegendő az NDK katonai hagyományait csupán a német földön megteremtett első szocialista állam előtörténetében keresni. Szükséges ennek az államnak és fegyveres erőinek létrejöttét és erősödését, saját történetét is bevonni, mert az, amit a fejlett szocialista társadalom formálásánál már elértünk, jelentős mértékben meghaladja az idősebb nemzedékek korábbi elképzeléseit és célkitűzéseit. A több mint húszéves történelmi múlttal rendelkező Nemzeti Néphadsereg nemcsak „méltón folytatta a forradalmi német munkásmozgalom katonai hagyományait”, hanem egyúttal „megalapozta az első szocialista német hadsereg saját hagyományait is.”⁴⁷

Az NDK hatalmat gyakorló munkásosztálya és szövetségei a NSzEP vezetésével, az antifasiszta-demokratikus átalakulás és a szocialista forradalom folyamatában, valamint a fejlett szocialista társadalom formálása és az NDK honvédelmének megszervezése során, új szocialista katonai hagyományokat teremtettek. Ezek a szocialista katonai hagyományok a német munkásosztály és a német antifasiszta ellenállási mozgalom forradalmi hagyományainak tudatos továbbvitelével keletkeztek. Magukba foglalják a német nép történelmének haladó katonai hagyományait és a forradalmi nemzetközi munkásmozgalom hagyományait. Minőségileg új tartalmuk elsődlegesen abban áll, hogy a hatalmat gyakorló munkásosztály történelmi feladatának az NDK-ban való megvalósítása során és a szocialista államhatalomnak a béke biztosításáért és a szocialista építőmunka katonai védelméért vívott harcában keletkeztek. Ezek a hagyományok elválaszthatatlan alkotórészei az NDK-beli szocialista állam és szocialista nemzet új hagyományai összességének, amelyek ápolását és alkotó továbbfejlesztését a marxista—leninista párt — a szocialista forradalom győzelméért küzdő minden nemzedék, a szocializmus és kommunizmus építői és védelmezői érdekében és azok ideáljai alapján — tudatosan elősegíti.

Különös jelentősége van a szocialista építőmunka során keletkezett hagyomá-

⁴⁶ *Neues Deutschland*, 1975. március 1—2.

⁴⁷ Heinz Hoffmann hadseregtábornok beszéde: Arbeiter-und-Bauern-Armee erfüllt treu ihre Klassenpflicht (A munkás—paraszt hadsereg hűségesen teljesíti osztálykötelességét.) *Neues Deutschland*, 1976. február 28—29.

nyoknak. Ezekhez tartozik, hogy csak néhány legfontosabbat említsünk, az élmunkás- és újítozómozgalom, a szocialista munkaverseny a termelés minden szférájában, a jó minőségű termékek előállítás. A marxista—leninista párt vezette munkásosztály a szocialista honvédelmi nevelésnek, a nép és hadsereg egységének jelentős hagyományát is megteremtette. Ennek kifejezése látható abban, hogy a sorkötelesek a forradalmi munkásmozgalom vagy az antifasiszta ellenállás emlékhelyein, vagy szocialista nagyüzemekben tesznek esküt, s a fegyvereket — jelképesen — munkásmozgalmi veteránok, a szocialista munka élmunkásai vagy a munkásóralakulatok parancsnokai nyújtják át az ifjú katonáknak. Ehhez tartozik továbbá a Sport- és Technika Szövetség katonai szpartakiádja és több más forma.

Mindez arról tanúskodik, hogy az NDK-ban a nép és hadsereg egysége, amely évszázadokon át a szabadságukért küzdő néptömegek ideálja és programja volt, a szocializmus feltételei között, eleven valósággá és a szocialista honvédelmi nevelés jelentős erőforrásává vált. Abban a mértékben, ahogyan a nép erkölcsi-politikai egysége, valamint a nép és hadsereg egysége fejlődik és erősödik, ahogyan a munkásosztály tudományos történelemszemlélete mindinkább meghatározza az egész nép történelemfelfogását, a munkásosztály szövetségesei is fokozottabban támaszkodnak a honvédelmi nevelésben a munkásosztály hagyományaira, és maguk is gazdagítják azt. A Nemzeti Néphadsereg és más fegyveres testületek tagjai a néphez való szilárd kötődésüket, a munkásosztályhoz és marxista—leninista pártjához, a szocialista hazafisághoz és a proletár internacionalizmushoz való hűségüket nem utolsósorban más népek antiimperialista felszabadító harcának támogatásával bizonyítják. Az imperializmussal vívott kemény osztályharc olyan helyzeteiben, mint például 1956-ban, 1961-ben vagy 1968-ban, a rájuk ruházott katonai feladatok megoldásában magas fokú harckészültségükkel bizonyították, hogy elkötelezettnek érzik magukat a forradalmi nemzetközi munkásmozgalom hagyományai iránt és hűségesek katonai esküjükhöz az imperializmus és mindenfajta ellenforradalom elleni harcban.

Az NDK új szocialista katonai hagyományai a legszorosabban kapcsolódnak a szocialista államok közössége és katonai koalíciójának kialakulása és fejlődése történetéhez. A Varsói Szerződés közös szociálpolitikai, gazdasági és ideológiai alapokon álló szocialista védelmi szövetsége történelmileg megerősödött. Már saját hagyományai is vannak,⁴⁸ amelyeket a szocialista internacionalizmus hagyományainak nevezünk. Ezekben a nemzetközi forradalmi mozgalom katonapolitikai és katonai hagyatéka él tovább. Egyidejűleg visszatükrözik a szocialista államok és hadseregeik harci közösségének alapjait és elveit. Ezekben a hagyományokban megnyilvánul a testvéri hadseregeknek a béke és szocializmus védelmére irányuló közös felelőssége, a testvéri hadseregek kölcsönös tisztelete, a kölcsönös testvéri segítségnyújtás és támogatás, a katonai mesterség tökéletesítésére irányuló közös törekvés. A közös harci hagyományok kialakulásának folyamata kapcsolatban van minden egyes testvéri hadsereg nemzeti hagyományainak kölcsönös tartalmi gazdagodásával, ahogyan másrészt mindegyiknek része van a közös hagyományok kialakításában és fejlesztésében.

A nemzetinek és nemzetközinek ez a dialektikus kölcsönös viszonya a hagyományok megértésében nem enged teret azoknak az ellenséges spekulációknak, hogy az egyes hadseregek történelmének és hagyományainak nacionalista szembeállításával gyengítsék a testvéri hadseregek erkölcsi-politikai egységét és

48 Lásd: A. A. Grecsko: A szovjet állam fegyveres erői. Budapest, 1976. 465. s. köv. o.

egybeforrottságát, és megkérdőjelezzék a szocializmus kollektív védelme alap-
elvének helyességét és szükségességét.⁴⁹

Az NDK szocialista katonai hagyományainak magvát, mind mennyiségi, mind
minőségi tekintetben, a Nemzeti Néphadsereg új hagyományai képezik. A Nem-
zeti Néphadsereg több mint húszéves történetében és az NDK Határőrségének
harmincéves történetében a magasabbegységek, egységek és kisebb kötelékek,
együttműködve szovjet fegyverbarátaikkal és más testvéri hadseregekkel, egy
sor kiemelkedő teljesítményt értek el a szocializmus és a béke védelmét szolgáló
harckészültség állandó fokozásában.

A katonák élete és szolgálata, a napi katonai köteleességteljesítés erősíti a meg-
levő hagyományokat és újakat hoz létre.⁵⁰ Történelmi tapasztalatok bizonyít-
ják, hogy a katonák, a tiszthelyettesek, zászlósok és tisztek tetterejét és fárad-
hatatlan erő kifejtését, ideológiai szilárdságát, teljesítőképességét és tudását lé-
nyegesen erősíti a forradalmi hagyományokkal való azonosulás és az a törekvés,
hogy versengjenek forradalmi elődeikkel a katonai feladatok teljesítésében.
Mindenekelőtt ezekből az összefüggésekből adódik a folyamatosság, és a közvet-
len átmenet a forradalmi német munkásmozgalom katonai hagyományaihoz az
NDK és fegyveres erői szocialista katonai hagyományaihoz. Ezen alapul egyúttal
a hagyományok aktualitása, valamint az a funkciójuk, hogy a nemzedékek
közti kapocsként hassanak.

Az NDK Nemzeti Néphadserege és Határőrsége szocialista hagyományainak
kialakulását és fejlődését nagy mértékben az eredményezte, hogy megvalósult
a marxista—leninista párt — a Nemzeti Néphadsereg sikeres történetének fő
forrása — vezető szerepe. A fegyveres erők irányítása a párt és annak központi
bizottsága által, a parancsnokok, a politikai szervek és az NSzEP pártserve-
zeteinek küzdelme, a kommunisták alkotó tevékenysége a Nemzeti Néphadse-
reg és a Határőrség valamennyi szolgálati területén, a történelem minden idő-
szakában döntő volt a harckészültség állandó tökéletesítésében. A párt vezető
szerepe által meghatározott hagyomány fontos tartalma a kommunisták szilárd
osztályálláspontja, a politikai és katonai feladatok megoldásánál tanúsított pél-
damutató szerepük és a hadsereg párton kívüli tagjainak nyújtott bajtársi se-
gítségük.

Az új szocialista hagyományok kialakulására és tartalmára döntő befolyása
volt annak, hogy a Nemzeti Néphadsereg, kezdettől fogva a Varsói Szerző-
dés Egyesített Fegyveres Erőinek keretében, szocialista koalíciós hadsereggé
fejlődött. A nagy hadgyakorlatokon való részvétele, valamint az a számos és
sokoldalú kapcsolat, amelyet a többi testvéri hadsereggel tart fenn, erősítette
a Nemzeti Néphadsereg új fegyverbarátsági hagyományainak fejlődését. Szoc-
ialista osztály- és fegyverbarátság eltérhetetlen kötelekei keletkeztek, amelyek
döntően hozzájárultak a Varsói Szerződés katonai erejéhez és egybeforrottsága-
hoz.

A testvéri hadseregekhez fűződő, a nemzetközi munkásmozgalom forradalmi
hagyományainak befolyására kialakult, sokoldalú baráti kapcsolatok legfonto-
sabb és leglényegesebb részének tekinti a Nemzeti Néphadsereg „az osztály- és

⁴⁹ Ilyen spekulációk erőteljesebben jelentkeznek az utóbbi években az NSZK publikációiban,
amelyekben egyértelműen antikommunista és szovjetellenes helyzetből kiindulva, meghamisít-
ják a Varsói Szerződés hadseregeinek történetét és hagyományait. [Lásd többek között: *Brenko*
P., Ahnsteiner (kiad.): *Nationale Tradition in sozialistischen Armeen*, Bonn — Bad Godesberg,
1974.; *P. Gosztony* (kiad.): *Zur geschichte der europäischen Volksarmeen*, Bonn — Bad Godes-
berg, 1976.]

⁵⁰ Lásd: *Die parteipolitische Arbeit in der Sowjetarmee und Seekriegsflotte*, Berlin, 1975. 250.
s. köv. o.

fegyverbarátságot a Szovjet Hadsereggel, a Varsói Szerződés fő katonai erejével.⁵¹ A Nemzeti Néphadsereg és a Szovjet Hadsereg közti kapcsolatoknak már saját hagyományai vannak. Ezek a Szovjetunió és fegyveres erői által nyújtott sokoldalú segítség és támogatás eredményeként születtek, ami különösen az NDK-beli munkás-paraszt hatalom szocialista katonai kádereinek kiképzését, a Nemzeti Néphadsereg felállításánál és fejlesztésénél közreműködő szovjet tanácsadók és katonai szakértők segítségét illetően volt nagyon jelentős. Ezek a hagyományok a szovjet tudományos eredmények és tapasztalatok, valamint a szovjet fegyverzet és harci technika elsajátításának folyamatában keletkeztek. Különös jelentőségűek voltak és ma is azok e fegyverbarátság fejlődése számára a Nemzeti Néphadsereg magasabbegységeinek és egységeinek a németországi szovjet hadseregcsoport társalakulataihoz fűződő, a katonáélet minden területét átfogó kapcsolatai, s azok folyamatos elmélyítése. Az a gyakorlat, hogy fejlődésünk szintjét a szovjet társalakulatok mércéjével mérjük és versengünk egymással a harckiképzésben elérendő magasabb eredményekért, a fegyverbarátság új hagyományainak egyik lényeges tartalmi ismertetőjegyévé vált.

A hagyományok ápolása összességében lényegesen hozzájárul ahhoz, hogy ezentúl is kifejezésre juttassuk: büszkék vagyunk a történelmi fejlődés sikeres mérlegére és rendíthetetlenül bízunk az NDK-nak a Szovjetunió és a többi testvéri ország oldalán biztosított perspektívájában. A történelmi tapasztalatok és tanulságok közvetítése erősíti a Német Szocialista Egységpárt politikája és katonapolitikája iránti megértést, elmélyíti az NDK Nemzeti Néphadserege és Határőrsége tagjaiban a meggyőződést, hogy a Német Demokratikus Köztársaság megbízható katonai védelmével megtisztelő hazafias és internacionalista kötelességet teljesítenek. Ezért az NDK történészei és hadtörténészei a NSzEP IX. kongresszusa határozatainak megvalósítása során egyik feladatukat abban látják, hogy a hagyományok még céltudatosabb kutatásával és közvetítésével hozzájáruljanak a szocialista tudat további fejlesztéséhez, különösen az ifjú nemzedék hazafias és internacionalista neveléséhez és a szocialista honvédelmi motívumok alátámasztásához.

⁵¹ Heinz Hoffmann: 20 Jahre Warschauer Vertrag — 20 Jahre Schutz des Friedens und Sozialismus in Europa. Berlin, 1975. 21. o.